

**Світлана
Приймак,**

завідувач відділу
соціокультурної
діяльності
Обласної
універсальної наукової
бібліотеки
ім. Д. І. Чижевського,
м. Кропивницький

**Літній читальний зал:
5 років змін на користь громаді**

У статті висвітлено досвід Обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Д. І. Чижевського із запровадження літнього читального залу просто неба, який з роками став осередком культурного життя та неформального центру інтелектуального розвитку громади міста Кропивницький.

Саме зміни, постійні й неминучі, є домінуючим фактором розвитку суспільства в даний час. Жодного важливого рішення не можна ухвалити, не замислюючись не тільки про сучасний стан світу, але й про його майбутнє.

Айзек Азімов

Обласна універсальна наукова бібліотека (ОУНБ) ім. Д. І. Чижевського останніми роками активно увійшла у динамічний процес змін в роботі. Зі змінами бібліотеки як соціального суб'єкта, який діє у системі оточуючих соціальних зв'язків та зовнішніх ситуацій, об'єктивних причин, відбулися і деякі зміни у внутрішній організації, які пов'язані з особливостями надання інформаційних послуг для жителів громади. Вони започатковані з метою органічного поєднання різновекторного курсу у діяльності книгозбірні. Разом з розвитком новітніх технологій, створення електронного контенту як основної базової частини бібліотечного обслуговування – інформаційного, активно розвивається культурно-комунікативний напрям. Усі відділи бібліотеки долучилися до масової роботи, яка видалася різноаспектною, багатовимірною, досить різноплановою. Яскравим прикладом цьому є відкриття літнього читального залу просто неба, який успішно і стабільно діє з 2012 року спочатку в Кропивницькому міському парку «Ковалівський», а згодом – на прибудинковому майданчику ОУНБ ім. Д. І. Чижевського.

Основною метою створення літнього читального залу стала нагальна потреба змістовного наповнення літнього дозвілля кропивничан та гостей міста у ба-

гатолюдних місцях відпочинку як то міський парк чи затишний бібліотечний майданчик. Проте ця ініціатива має не лише розважальне завдання, але і є засобом поширення читання і книги як важливої складової в сімейних формах дозвілля; розширення кола інтересів громадян, здобуття ними нових знань; сприяння неформальній освіті; підвищенню рівня комфортності міського середовища; активізації бібліотек, пошуку ними нових, нестандартних форм роботи на користь місцевої громади.

Літній читальний зал працює щосуботи, протягом червня – вересня кожного року. Залученими консультантами стали працівники усіх відділів бібліотеки (три-чотири фахівці надають ті ж інформаційні послуги, що й у стаціонарному приміщенні: видача в тимчасове користування книг і журналів, проведення творчих зустрічей, майстер-класів з різних технік декоративно-ужиткового мистецтва; організація розвиваючих ігор, зокрема шахів і шашок, конкурсів, літературних вікторин тощо).

Літнього суботнього вечора кожен охочий, будь-то мешканець чи гість міста, зручно розташувшись за столиком, може переглянути нові книги та свіжі журнали на будь-який смак. Різноманітний асортимент запропонованих видань підбирається з фондів відділів бібліотеки, аби література була

представлена на всі смаки. Тут і нова українська книга – сучасні бестселери, краєзнавчі видання, новинки про дизайн, туризм, пізнавальні книги про живу природу та країни світу; і книги особистісного розвитку, психологічної тематики, порадики, актуальна періодика та ін. Тут, просто неба у літньому читальному залі, бібліотекарі-консультанти надають рекламну інформацію про бібліотеку, її новітні послуги, збирають побажання найбільш активної категорії присутніх про потребу в необхідній інформації, яку, наприклад, можна завантажити на електронні книги (рідери).

Літній читальний зал насамперед орієнтований на популяризацію читання та рекламу книги. Протягом літа 2016 року кожної суботи дорослі та маленькі кропивничани зустрічалися з улюбленими книжковими героями, і ці зустрічі були креативними та несподіваними – квест, фотосесія, автограф письменника та інші. Згідно з обраним твором були представлені виставки різних видань, цінні авторські переклади (бо більшість видань – світова класика) і навіть оригінальні інсталяції за мотивами твору. Таким чином були презентовані казка Льюїса Керрола «Аліса в країні див», твори Ш. Бронте «Джейн Ейр», Ж. Верна «Навколо світу за 80 днів», М. Гоголя «Миргород», Ч. Діккенса «Пригоди Олівера Твіста», «Історія речей. Дитяча енциклопедія», А. Ко-

нан-Доїля «Етюд у ясно-червоних кольорах», Е. Портер «Поліанна», Р. Распе «Пригоди барона Мюнхаузена» та інші. У 2017 році презентації однієї книги перетворилися на відкриття серій, наприклад, кращі романи серії «Коронація слова» або «Роман з містом», презентація художньо-мистецьких видань про міста України.

Найбільш запитуваною і популярною послугою серед відпочиваючих дорослих і дітей є безкоштовні творчі майстер-класи, де бібліотекарі разом із запрошеними майстрами декоративно-ужиткового мистецтва вчать відвідувачів власноруч виготовляти різноманітні прикраси – ручні браслети, витинанки, вишивки та інші ексклюзивні речі. Одним з яскравих відкриттів для тих, хто цікавиться культурою та традицією українського народу, стала презентація місцевої майстрині Олени Мединської всеукраїнського проекту «Лялька в культурі українців», мета якого – відродження української народної ляльки. Разом з майстринею кропивничани створювали ляльку з тканини чи серветки, як це давно робили бабусі, пригадували свої цікаві історії, пов'язані з ляльками та іншими іграшками дитинства. А ще майстриня на прикладі власних реконструкцій показала, як саме виглядала традиційна українська лялька 100 років тому.

Те, що така інновація як літній читальний зал просто неба потрібна місцевій громаді, зазвичай доведено практикою: з 1 червня по 30 вересня відбувається близько 13–15 виходів: пропозиція книг/періодики для читання і проведення відкритих вуличних масових заходів, де послугами охоплено понад тисячу містян протягом сезону. Люди звикають до пропонованих послуг, є навіть постійні відвідувачі. Рекордними зазвичай стають свята: 1 червня, 28 червня, 24 серпня і 1 вересня, коли одночасно протягом дня надаються повноцінні інформаційні послуги близько ста особам – дорослим і дітям. Як позитивне, слід відзначити стрімку популярність цієї послуги серед громади. Безліч заходів, що проводяться бібліотекарями-консультантами,

урізноманітнили відпочинок дітей і дорослих загалом у Кропивницькому і, зокрема, в міському парку, який поки що не має достатньої інфраструктури для безкоштовного проведення дозвілля.

Бажання розширити спектр інформаційних послуг сприяло появі в літньому читальному залі такої затребуваної складової як кінозал просто неба. Саме це стало причиною зміни розташування залу, який у 2017 році було перенесено на прибудинковий бібліотечний майданчик, де є технічні можливості демонстрації фільмів просто неба. Влітку 2017 року в рамках Фестивалю Європейського кіно за сприяння партнера бібліотеки – української дистриб'юторської компанії «Архаус трафік» – відбулося сім показів кращих фільмів останніх років, знятих в країнах ЄС, фільмів-подій: призерів Каннського кінофестивалю, хітів європейського прокату, номінантів на премію «Оскар» за кращий неангломовний фільм. Кінопокази проводилися безкоштовно, таким чином кропивничани могли переглянути сучасні фільми.

Звісно, були певні складнощі, пов'язані з недостатнім матеріально-технічним забезпеченням функціонування літнього залу, який набував все більшої популярності та необхідності. Тож довелося шукати шляхи вирішення проблеми. Громадська організація ОЖІЦ у партнерстві з комунальним закладом «Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського» подавала проекти «Бібліотека просто неба» і «Локація міх-відпочинку з творчою програмою «ЛІТО – Forever» – якісне дозвілля для громади» на конкурс місцевих проєктів, який був двічі підтриманий (2012, 2017 рр.). Перемога в проєкті покращила матеріальне забезпечення та «візуальне оформлення» даної ініціативи. Отримавши необхідне обладнання – лофт-меблі, стільці, столи, намет, контейнери та стелажі для книг, ігрові комплекти та матеріали для майстер-класів, бібліотека не тільки виконує роботу більш якісно, але й робить свої послуги візуально привабливішими, більш сучасними, такими, що працюють на покращення іміджу міста

та сприяють підвищенню рівня комфортності міського середовища.

Отже, запровадження літнього читального залу змінило графік роботи бібліотеки. А саме, кожної суботи літній читальний зал працює з 14.00 до 20.00. У зв'язку з тим, що зазвичай літньої пори у місті мало розважальних заходів, бібліотечний літній читальний зал, який стабільно працює кожної суботи (виключаючи особливо холодні та дощові вихідні), за змістом і наповненням приваблює значну частину кропивничан, як дорослих, так і малечу, які не мають можливості проводити безкоштовне якісне та корисне дозвілля.

Таким чином, інформаційна послуга, яка надається з 2012 року, у 2017 році трансформувалася в потужний комплекс заходів «Бібліотечне надвечір'я» (літературні презентації й зустрічі з творчою спільнотою письменників, поетів, музикантів; майстер-класи з різних технік рукоділля; кінотеатр просто неба тощо), які сприяють створенню осередку культурного життя та формування неформального центру інтелектуального розвитку громади.

Досвід ОУНБ ім. Д. І. Чижевського із запровадження літнього читального залу показав, що потреби відвідувачів змінюють його формат. Якщо у 2012 році зал працював лише в режимі книжкових виставок, то через 5 років колектив бібліотеки створив потужну активну дозвілєву зону, яка постійно розвивається. Проте єдине залишається незмінним – це книга як основний бібліотечний ресурс. Намагаючись «наблизити» книгу до читача, бібліотека ставить собі за мету – повернути суспільству втрачений статус найбільш читаючої нації, зробити читання щоденною потребою, зблизити батьків з дітьми під час спільного проведення дозвілля. І варто відзначити, що цей поступ призвів до подальшого розвитку бібліотеки, а зустрічі в літньому читальному залі стали початком великої дружби жителів громади Кропивницького з обласною універсальною науковою бібліотекою ім. Д. І. Чижевського.